

รายงานการประชุมเพื่อกำหนดกรอบและคำถามการวิจัย
เรื่อง การประเมินนโยบายบัญชียา จ ช้อย้อยสอง ของบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2551
วันอังคารที่ 6 ตุลาคม 2552 เวลา 9.00 – 12.00 น.
ณ ห้องประชุม Hitap 1 ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. ดร.นพ. ยศ ตีระวัฒนานนท์	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
2. ดร.ภญ. ศรีเพ็ญ ตันติเวสส	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
3. ผศ.ดร.ภญ. อุษา ฉายเกล็ดแก้ว	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
4. ภญ. เสาวลักษณ์ ตุงคราวิ	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
5. ภญ. พัชรรา ลีพหรวงศ์	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
6. น.ส. โสภิตา ธนสุนทรกุล	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
7. ภญ. ปณิตดา ลีสถาพรวงศา	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
8. น.ส. วิริยา พูนคำ	กรมบัญชีกลาง
9. น.ส. มนพร เบญจพร	กรมบัญชีกลาง
10. นพ.ณรงค์ฤทธิ์ มัชยาอานนท์	สำนักงานประกันสังคม
11. ภญ. วรสุดา ยุงทอง	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
กระทรวงสาธารณสุข
12. ภญ. วรณิษา เกียรติทวี	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
กระทรวงสาธารณสุข
13. ผศ.นพ.พิสนธิ์ จงตระกูล	คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
14. นพ.วิโรจน์ เหล่าสุนทรศิริ	สถาบันมะเร็งแห่งชาติ
15. ภญ. อรวรรณ เกตุเจริญ	โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
16. พ.ต.หญิง สนิตา หิรัญรัมย์	โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
17. ภญ. ปณิตา จันทป์ไชติ	โรงพยาบาลศิริราช
18. ภญ. ประภาศรี ทองทวีผล	องค์การเภสัชกรรม
19. ภญ. นิภาพร ชาตะวิริยะพันธ์	องค์การเภสัชกรรม

เริ่มประชุมเวลา 09.10 น.

ดร.นพ. ยศ ตีระวัฒนานนท์ หัวหน้าโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP) แจ้งวัตถุประสงค์ของการประชุมครั้งนี้ คือ เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดกรอบและคำถามการวิจัยที่มีความชัดเจน ทั้งกำหนดแนวทางการวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัยที่ควรใช้ และแหล่งข้อมูลสำคัญที่จำเป็นต่อการวิจัย หลังจากนั้น ดร.นพ.ยศ ตีระวัฒนานนท์ ขอให้ ญญ. วรณิษา เกียรติทวี สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา นำเสนอที่มาและความสำคัญของการประเมินนโยบายบัญชียา จ ข้อย่อย 2 ของบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2551 (ต่อไปจะเรียกว่า บัญชียา จ (2)) นพ.วิโรจน์ เหล่าสุนทรศิริ สถาบันมะเร็งแห่งชาติ นำเสนอประสบการณ์ในการใช้ยาในบัญชียา จ (2) ปัญหาและอุปสรรคที่พบในมุมมองของแพทย์ และ ญญ. ปณิดา จันทพิชโชติ โรงพยาบาลศิริราช นำเสนอประสบการณ์ในการใช้ยาในบัญชียา จ (2) ปัญหาและอุปสรรคที่พบในมุมมองของเภสัชกร ซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญที่นำเสนอได้ดังนี้

ญญ.วรณิษา เกียรติทวี นำเสนอภาพรวมของปัญหาการใช้ยาในระบบประกันสุขภาพของไทย ได้แก่ การใช้ยาไม่สมเหตุผล ขาดระบบกำกับการใช้ยา ความไม่เสมอภาค และการคัดเลือกยาที่มีปัญหาด้าน affordability โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาที่มีต้นทุนสูงหรือราคาแพง ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และใช้กับโรคที่มีผู้ป่วยจำนวนน้อย (high cost/high technology/rare case) จึงเป็นที่มาของการจัดทำบัญชียา จ (2) ขึ้น เพื่อใช้เป็นรายการยาสำหรับผู้ป่วยที่มีความจำเป็นเฉพาะราย และให้มีระบบกำกับและอนุมัติการสั่งใช้ยา (authorized system) มีการจัดกลไกพิเศษในกำกับกับการเข้าถึงยาภายใต้ความรับผิดชอบร่วมกันของ 3 กองทุน ได้แก่ กรมบัญชีกลาง (โครงการสวัสดิการรักษายาพยาบาลข้าราชการ) สำนักงานประกันสังคมและสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปัจจุบันบัญชียา จ (2) ประกอบด้วยยา 10 รายการ ได้แก่ Botulinum toxin Type A, Immunoglobulin (IVIg), Erythropoietin alpha/beta, Leuprorelin, Docetaxel, Imatinib mesilate, Letrozole, Verteporfin และ Liposomal amphotericin B ทั้งนี้ ผู้นำเสนอได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาประเด็นการวิจัย ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเข้าถึงยาของผู้ป่วยก่อนและหลังการนำรายการยาทั้ง 10 รายการเข้าบัญชียา จ (2) และความสมเหตุสมผลในการใช้ยา ประเด็นที่ 2 ผลกระทบด้านงบประมาณจากการนำยาในบัญชียา จ(2) มาใช้ในการรักษาตามข้อบ่งใช้ ประเด็นที่ 3 ประเมินการทำงานและการกำกับควบคุม หลังการประกาศใช้ยาในบัญชียา จ (2) ของแต่ละกองทุน ประเด็นที่ 4 อนาคตของบัญชียา จ (2) เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการ และการกำกับดูแล

จากนั้น นพ.วิโรจน์ เหล่าสุนทรศิริ นำเสนอปัญหาการเข้าถึงยามะเร็งว่า แม้รัฐบาลประกาศมาตรการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา (Compulsory licensing, CL) แล้ว ผู้ป่วยยังไม่สามารถเข้าถึงยาได้ เช่น ยา Letrozole ยังไม่มียาที่ทำ CL เข้ามาใช้ในสถาบันมะเร็ง ส่วนยา Imatinib mesilate tablet เป็นยาที่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัท Novartis ในโครงการ GIPAP ซึ่งผู้ป่วยที่ได้รับยานี้ 90% อยู่ในโครงการดังกล่าว และยา doxetaxel เป็นยาที่มีการใช้ในข้อบ่ง

ใช้อื่นนอกจากที่ระบุในบัญชียาหลักแห่งชาติ จึงเสนอให้มีการทบทวนข้อบ่งชี้ของยาในบัญชียา จ (2) ให้มีความครอบคลุมและทันเหตุการณ์ให้มากขึ้น

ภญ. ปณิตา จันทปัทมโชติ นำเสนอขั้นตอนการจ่าย/ข้อกำหนดการสั่งจ่ายยาในบัญชียา จ (2) ที่ปฏิบัติอยู่ในโรงพยาบาลศิริราช สำหรับปัญหาที่พบ คือ แพทย์ที่รับผิดชอบในการรักษาผู้ป่วยไม่มีสิทธิสั่งจ่ายยาในบัญชี จ(2) ได้ทุกรายการ เนื่องจากมีการกำหนดรายชื่อแพทย์ที่สามารถสั่งจ่ายตามรายการที่กำหนดไว้เท่านั้น นอกจากนี้ การกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มมีรายละเอียดมากและถึงแม้จะเป็นผู้ป่วยคนเดิมก็ต้องกรอกข้อมูลซ้ำทุกครั้งที่มีการสั่งจ่าย รายการหนึ่งๆ จึงเสนอให้ปรับรูปแบบเป็นการใช้แบบฟอร์มต่อเนื่องในผู้ป่วยรายเดิม ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การจ่ายนอกข้อบ่งชี้ตามบัญชียา จ(2) เช่นยา IVIG และ Leuprorelin พบว่ามีการจ่ายนอกข้อบ่งชี้ที่กำหนด ถึงร้อยละ 40 และปัญหาสุดท้าย คือ การชดเชยยาคืนของแต่ละกองทุนไม่เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน ซึ่งทำให้มีปัญหาด้านบริหารจัดการคลังยา จึงเสนอให้ทุกกองทุนชดเชยเป็นเงินให้โรงพยาบาลแทน ในกรณีดังกล่าว นพ.ณรงค์ฤทธิ์ มัชฌายานนท์ ได้เสนอให้มีการกำหนดราคาอ้างอิงในการจ่ายเงินคืนแก่โรงพยาบาลเพื่อลดปัญหาการบริหารจัดการคลังยาที่มาจากหลายกองทุน จากนั้น ภญ.วรสุดา ยุงทอง เสนอให้ผู้วิจัยศึกษาเพิ่มเติมถึงข้อดีและข้อเสียของการชดเชยเป็นยาและการชดเชยเป็นเงินคืนแก่โรงพยาบาล

ภายหลังการนำเสนอ ที่ประชุมได้อภิปรายในประเด็นต่างๆ เพิ่มเติม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบัญชียา จ (2) ควรมีการสื่อสารข้อมูลที่จำเป็นให้เข้าถึงแพทย์ผู้สั่งจ่าย ในปัจจุบันได้มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้ DVD เป็นสื่อ ซึ่งองค์การเภสัชกรรม โดยการสนับสนุนด้านวิชาการจาก นพ. พิสนธิ์ จงตระกูล ได้ผลิต DVD ดังกล่าวแจกทุกโรงพยาบาล แต่ DVD ที่จัดทำขึ้นนี้มีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งมีการกระจายไปยังผู้ใช้ได้ไม่ทั่วถึง

- ควรประเมินกลไกในการกำกับเข้าถึงยาของแต่ละกองทุน เพื่อหากลไกกลางในการบริหารจัดการยาในบัญชียา จ (2) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ

- ควรศึกษาระบบการบริหารจัดการยาในบัญชียา จ (2) ของโรงพยาบาลระดับต่างๆ ในกรณีที่เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายนี้ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเกิดความสะดวกรวดเร็วในการสั่งจ่ายได้ตามข้อบ่งชี้ การจัดการคลังยาที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบติดตามตรวจสอบรวมทั้งทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรนำกรณีดังกล่าวมาเผยแพร่ในลักษณะของ Good Practice เพื่อให้เป็นตัวอย่างให้กับโรงพยาบาลอื่นๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้

- ควรประเมินผลลัพธ์ทางด้านสุขภาพ ความคุ้มค่าและงบประมาณก่อนและหลังการมีรายการยาในบัญชียา จ (2) เกิดขึ้น

มติที่ประชุม

ที่ประชุมพิจารณาข้อมูลจากการนำเสนอและการอภิปรายที่กล่าวข้างต้นแล้วเห็นว่า การดำเนินการตามนโยบายบัญชียา จ (2) ในระยะเริ่มแรก มีปัญหาในหลายประเด็นซึ่งเกิดขึ้นกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ อีกทั้งบางประเด็นเป็นปัญหาเฉพาะของยาแต่ละรายการ การกำหนดคำถามวิจัยให้ชัดเจนและเกิดประโยชน์ในการพัฒนานโยบายดังกล่าวยังต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในรายละเอียด นอกจากนี้ เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาในการศึกษาวิจัย นักวิจัยไม่สามารถประเมินยาทั้ง 10 รายการในบัญชียา จ (2) ได้ จึงจำเป็นต้องคัดเลือกกรายการยาที่เหมาะสม

ในเบื้องต้นที่ประชุมเห็นสมควรกำหนดกรอบการวิจัยเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. การประเมินหลักการและกระบวนการพัฒนานโยบายบัญชียา จ (2)
2. การประเมินระบบและกลไกการบริหารจัดการทั้งในระดับประเทศและระดับหน่วยงาน
3. การประเมินการเข้าถึงยาและผลลัพธ์ด้านสุขภาพ
4. การประเมินทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข

สำหรับวิธีการวิจัยในโครงการนี้จะใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

- 1 คณะอนุกรรมการ และ คณะทำงานพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติ
- 2 ระบบประกันสุขภาพ 3 ระบบ
- 3 โรงพยาบาลทุกระดับ ได้แก่ โรงพยาบาล ปฐมภูมิ ทติยภูมิและตติยภูมิ
- 4 แพทย์ เภสัชกร บริษัทยา และองค์กรเภสัชกรรม
- 5 ผู้ป่วย

ในขั้นตอนต่อไป นักวิจัยจะรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้วิธีทบทวนเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และ/หรือการจัดประชุมกลุ่ม (focus group discussion) และนำเสนอต่อคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดคำถามวิจัยและคัดเลือกกรายการยาที่จะประเมินต่อไป

เลิกประชุมเวลา 11.50 น.

ภญ.เสาวลักษณ์ ตูรงค์ราวี
ผู้จดยางานการประชุม

ดร.ภญ. ศรีเพ็ญ ตันติเวส
ผู้ตรวจรายงานการประชุม